

TRIBUNÁL

IUS ECCLESIAE ET VERITAS

Informácie a články z kánonického a konfesného práva

1/2002

OBSAH ČÍSLA

PRINCÍP LEGALITY V CIRKVI 1

doc. ThDr. ICLic. Ján Duda, PhD.

DÔLEŽITOSŤ KŇAZSKEJ SLUŽBY PRE CIRKEV 2

Ján Pavol II.

„ŽENATÍ“ KŇAZI A SLÁVENIE EUCHARISTIE 4

Pápežská rada

pre výklad legislatívnych textov

NORMY

„DE DELICTIS GRAVIORIBUS“ REZERVOVANÉ KONGREGÁCII PRE NÁUKU VIERY 5

doc. ThDr. ICLic. Ján Duda, PhD.

PROBLÉMY S MORÁLNOU ISTOTOU V PROCESE MANŽELSKÉJ NULITY 6

doc. ThDr. ICLic. Ján Duda, PhD.

SLOVÁCI PRI REVÍZII KÓDEXU 7

ICDr. Róbert Briko, CSc.

LICENCIA, DELEGÁCIA, FAKULTA 8

doc. ThDr. ICLic. Ján Duda, PhD.

COMMUNICATIO IN SACRIS 9

ICLic. František Čitbaj

INŠTITÚT UTRIUSQUE IURIS PÁPEŽSKEJ LATERÁNSKEJ UNIVERZITY V RÍME 9

ICLic. Miloš Pekarič

ROZHOVOR 10

ICDr. Stanislav Zvolenský

RECENZIE 12

doc. ICDr. ThDr. František Dluhoš, PhD.

PRINCÍP LEGALITY V CIRKVI

Nielen cirkevní právníci, ale každý veriaci by mal mať vo veľkej úcte cirkevné zákony. Generálny sekretár Druhého vatikánskeho koncilu a „duchovný otec“ Kódexu kánonického práva z roku 1983 Pericle Felici vyslovil pri jednej príležitosti slová, že „zákonov Cirkvi sa máme dotýkať chvejúcimi sa rukami“ teda s bážňou, s úctou (porov. *Communicationes* 1980, s. 224). Dôvody sú viaceré a jednoznačné.

Cirkev má zákony, ktorých cieľom je „spása duší“ (lat. *salus animarum*, kán. 1752). A spása duší je hodnotou, ktorú si musíme vážiť, ctiť a napomáhať jej, lebo ide o spásu iných ľudí, ale aj o našu spásu. Kresťan musí vyznávať hodnotu spásy človeka, lebo pre túto spásu prišiel na tento svet Spasiteľ Ježiš Kristus a „vylial“ pre túto hodnotu aj svoju krv. Preto ak kresťan verí v hodnotu spásy človeka, nutne musí mať v úcte aj všetky prostriedky, ktoré k tejto spásu privádzajú a medzi ne patria aj cirkevné zákony, úcta k princípu legality v Cirkvi. Pre tento dôvod kardinál Pericle Felici zdôrazňuje, že „zákonov Cirkvi sa musíme dotýkať chvejúcimi sa rukami“ (porov. *Communicationes* 1980, s. 224).

Je tu však aj iný dôvod, pre ktorý máme mať v úcte cirkevné zákony. Stanovujú zásadu „clara pacta, boni amici“. Ak sú dané jasné pravidlá života a správania sa (a zákony tieto zásady do Cirkvi vnášajú), vytvára to dobrý predpoklad pre priateľské a dobré medziľudské vzťahy. Svätý Otec Ján Pavol II. sa v apoštolskej konštitúcii *Sacrae disciplinae leges* jasne vyjadril, že úlohou „kódexu nie je nahradiť vieru, milosť, charizmy... (ale) utvoriť v Cirkvi taký poriadok, ktorý by (ich) uprednostňoval a uľahčoval (ich) usporiadaný rozvoj...“ (KKP, s. XVII.). Už spomínaný kardinál Felici to isté vyjadril trochu radikálnejšie, keď povedal: „Kto nepozná, nerešpektuje, alebo dokonca odmieta zákony, skončí tak, že namiesto zákonov postaví samého seba a ostatných podrobí vlastnej svojvôli a táto je príčinou despotizmu u predstavených, neposlušnosti u podriadených, a napokon neporiadku v celej spoločnosti“ (*Communicationes* 1969, s. 75).

Princíp legality v Cirkvi však treba chápať v kontexte povahy Cirkvi a jej poslania. Kódex nie je Svätým písmom a Cirkev je „viac“ než súhrn kánonických zákonov. Nemožno poprieť, že zákony Cirkvi sú iba nástrojom, nie cieľom. Ale ak cieľ je vznešený a máme ho v úcte, treba mať v úcte aj prostriedky, ak sú dobré, ktoré nás k tomu cieľu privádzajú. „Autorita Cirkvi“ (teda aj cirkevný zákonodarca) – poznamenáva kardinál Felici – „nevznikla sama od seba, ale existuje z vôle samého Krista. Ide o myšlienku a vôľu samého Krista! Preto ak stojíme pred cirkevnou autoritou, mali by sme priam cítiť, akoby sme stáli pred samým Kristom... Avšak každá cirkevná autorita vždy bude iba nástrojom Božej lásky. Táto autorita bola ustanovená Kristom na to, aby pracovala na spásu duší naplňaním Kristovho príkazu lásky“ (*Communicationes* 1973, s. 247).

Princíp legality v Cirkvi – to nie je nič iné, než cirkevné zákony poznávať a mať ich v úcte tak, že sa budeme podľa nich aj riadiť. Pre veľa spásy a pre dobré spolunažívanie veriacich v cirkevných spoločenstvách.

doc. ThDr. ICLic. Ján Duda, PhD.

JÁN PAVOL II

DÔLEŽITOSŤ KŇAZSKEJ SLUŽBY PRE CIRKEV

Príhovor k členom plenárneho zasadania Kongregácie pre klérus dňa 23. novembra 2001

Vaše Eminencie páni kardináli, ctihodní bratia v biskupskej a kňazskej službe, milovaní bratia a sestry,

s veľkou radosťou vás všetkých vítam pri príležitosti plenárneho zasadania Kongregácie pre klérus. Srdečne pozdravujem prefekta tejto Kongregácie pána kardinála Daría Castrillóna Hoyosa a ďakujem mu za jeho úprimné slová, ktorými sa ku mne obrátil v mene svojim i v mene všetkých tu prítomných členov. Pozdravujem pánov kardinálov, spolubratov biskupov a ostatných účastníkov plenárneho zasadania Kongregácie, ktorá zamerala svoju pozornosť na veľmi dôležitú tému života Cirkvi: Kňaz ako pastier a vodca farského spoločenstva veriacich. Keď sa zdôrazňuje úloha kňaza v rámci farského spoločenstva veriacich, vždy viac svetla sa vlieva do postavenia Krista, ktorý musí stáť v centre pozornosti, čo jasne vyplýva zo samotného poslania Cirkvi.

Kristus je prítomný vo svojej Cirkvi najviac v Najsvätejšej Sviatosti oltárnej. A Druhý vatikánsky koncil v dogmatickej konštitúcii *Lumen gentium* učí, že kňaz v zastúpení samého Krista (lat. in persona Christi) slávi sv. omšu a vysluhuje sviatosti (porov. LG 10). To Kristus – ako učí vhodné iný koncilový dokument *Sacrosanctum Concilium* v siedmom bode, ako aj môj ctihodný predchodca pápež Pavol VI. v encyklike *Mysterium fidei* - je prítomný pri ohlasovaní slova a pri riadení veriacich, teda pri úlohách, ku ktorým je kňaz osobne povoláný (porov. AAS 57 (1965), s. 762).

Takto sa prítomnosť samého Krista uskutočňuje riadnym a každodenným spôsobom a robí z farnosti autentické spoločenstvo veriacich. **Preto mať uprostred farnosti kňaza ako vlastného pastiera je pre farské spoločenstvo základnou dôležitou skutočnosťou.** Byť vlastným pastierom komunity veriacich je titulom, ktorý je zvlášť rezervovaný kňazovi, lebo druhý stupeň sviatosti kňazstva je nezastupiteľným predpokladom, aby niekto mohol byť platne ustanovený za farára (porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 521 § 1).

Aby sa mohlo určiť toto zvláštne cirkevné poslanie kňaza, musíme poukázať za základný vzťah, aký vládne medzi Kristom Hlavou a Pastierom a tým, kto ho sviatostne zastupuje. V apoštolskej exhortácii *Pastores dabo vobis* som poznamenal, že „**vzťah k Cirkvi je zahrnutý v jednom a tom istom vzťahu kňaza ku Kristovi v tom zmysle, že je to sviatostné sprítomnenie Krista, ktoré vzbudzuje a živí vzťah kňaza k Cirkvi**“ (*Pastores dabo vobis*, 16). Cirkevný rozmer patrí k podstate

služobného kňazstva. Je úplne v službe Cirkvi. Je natoľko v službe cirkevného spoločenstva, že toto spoločenstvo úplne potrebuje služobné kňazstvo k tomu, aby malo uprostred seba prítomného samého Krista, Hlavu a Pastiera. Ak všeobecné (krstné) kňazstvo je potrebné, aby Boží ľud bol z Božieho ustanovenia premostením s inými ľudskými spoločenstvami a týka sa to každého, kto je členom Božieho ľudu, tak služobné kňazstvo je výsledkom povolania, osobitného vyvolania: „Ježiš povolal k sebe svojich učeníkov a vyvolil si Dvanástich“ (Lk 6, 13-16). Práve vďaka činnosti služobných kňazov veriaci si sú vedomí svojho všeobecného (krstného) kňazstva a usilujú sa ho zodpovedne vykonávať (porov. Ef 4, 11-12): vysvätený kňaz im pripomína, že sú Božím ľudom a robí ich spôsobilými prinášať duchovné obety (porov. 1 Pt 2, 5), prostredníctvom ktorých sám Kristus z nás pripravuje dar pre svojho Otca (porov. 1 Pt 3, 18). Bez tejto prítomnosti Krista uprostred nás, ktorého reprezentuje kňaz, vysvätený pastier komunity veriacich, táto komunita by nemohla byť cirkevným spoločenstvom v plnom slova zmysle.

Pred chvíľou som povedal, že Kristus je prítomný v Cirkvi osobitným vynikajúcim spôsobom v Eucharistii, ktorá je prameňom i vrcholom cirkevného života. Je to Kristus, ktorý je naozaj prítomný v slávení sv. omše, ale aj vtedy, keď je pod spôsobom chleba prítomný v bohostánku ako „duchovné srdce farského náboženského spoločenstva veriacich“ (PAULUS PP. VI, Litt. Enc. *Mysterium fidei*, in: AAS 57 (1965), s. 772).

Práve z tohto dôvodu Druhý vatikánsky koncil zveruje farárom starosť, „aby slávenie eucharistickej obety bolo centrom a vrcholom všetkého života kresťanského spoločenstva“ (*Christus Dominus* 30).

Bez kultu k Eucharistii, ktorá je hybnou silou, pulzujúcim srdcom, farské spoločenstvo umiera. Bude užitočné pripomenúť, čo nám o tom hovorí apoštolský list *Dies Domini*: „**Spomedzi mnohých činností farského spoločenstva veriacich, nijaká nie je tak životodárna a tak formačná pre veriacich, ako práve slávenie sv. omše v nedeľu, v Pánov deň**“ (*Dies Domini*, 35). Nijaká činnosť ju nemôže nahradiť. Ani samotná bohoslužba slova, ak nie je možné zabezpečiť prítomnosť kňaza v nedeľu, nie je v stave ju nahradiť, hoci je chvályhodná a prispieva k udržaniu živej viery v spoločenstve veriacich. **Preto sa má vždy zachovať ako celotýždenný cieľ nedeľná účasť na eucharistickom slávení.**

Kde niet dostatok kňazov, treba sa modliť s vierou a neprestajne k Bohu, aby poslal dostatok a svätých

„robotníkov do svojej vinice“. V už spomínanej apoštolskej exhortácii *Pastores dabo vobis* som zdôrazňoval, že „**v súčasnej dobe sa modlitbový postoj očakávaní nových povolání stane čoraz viac stálym a rozšíreným postojom vo všetkých kresťanských spoločenstvách a vo všetkých cirkevných skutočnostiach**“ (*Pastores dabo vobis*, 38). Jasná kňazská identita, integrálne vykonávanie pastoračnej služby zjednotené s úsilím celého spoločenstva veriacich v modlitbe a osobnom pokání, to sú nevyhnutné a naliehavé predpoklady pastoračie povolání. Bolo by fatálnym omylom, ak by sa chápali súčasné ťažkosti a správali by sme sa tak, ako keby Cirkev zajtrajška mala žiť a pôsobiť takmer bez kňazov. Takýto postoj smerujúci k náprave súčasnej situácie, aj napriek dobrej vôli a úsiliu, by mal veľmi vážne negatívne dopady na spoločenstvo Cirkvi.

Farnosť je aj privilegovaným miestom pre ohlasovanie Božieho slova. Toto ohlasovanie má rôzne formy a každý veriaci je povolaný k aktívnej účasti na tejto úlohe, zvlášť svedectvom vlastného kresťanského života a aj slovným ohlasovaním evanjelia jednak neveriacim, aby ich priviedol k viere, ako aj veriacim, aby ich poučil, upevnil a voviedol do plodnejšieho života viery. Čo sa týka kňaza, on „**ohlasuje Božie slovo ako zvlášť vyvolený služobník slova a participuje takto na prorockej úlohe Krista a Cirkvi**“ (*Pastores dabo vobis*, 26). Aby kňaz mohol verne plniť túto službu, ktorá zodpovedá aj Božiemu daru, ktorý od Boha prijal, „sám musí rozvíjať a zveľaďovať svoj osobný, priam familiárny vzťah k Božiemu slovu“ (*Pastores dabo vobis*, 26). Aj keby ho niekto z veriacich v tom prekonal a bol od neho aj lepší v tejto oblasti, nič mu to neuberá na skutočnosti, že práve on, kňaz, sviatosťne reprezentuje Krista Hlavu a Pastiera, a že práve na tejto sviatosťnej reprezentácii stojí aj účinnosť jeho ohlasovania. Túto účinnosť spoločenstvo veriacich farnosti potrebuje zvlášť v preňho typickom momente ohlasovania, ktorým je liturgické hlásanie evanjelia a homília, ktorá po tomto ohlasovaní nasleduje. Tieto úkony sú rezervované iba kňazovi.

Aj úloha spravovať farnosť ako pastier spoločenstva veriacich farnosti, čo je vlastnou úlohou, ktorá prináleží farárovi, je postavená na jeho zvláštnom vzťahu s Kristom Pastierom. Ide o úlohu, ktorá má sviatosťný charakter. **Toto poslanie farár neprijíma od spoločenstva veriacich, ale prostredníctvom biskupa ho prijíma od samého Pána.** Jasné ohlásenie a vykonávanie tejto nauky spolu s poníženou služobnou autoritou je neodmysliteľnou službou pravde a cirkevnému spoločenstvu. Spolupráca farára s inými, ktorí neprijali vysviacku, a teda toto osobitné sviatosťné poslanie od Krista, je veľmi želateľné a často aj nevyhnutné. Ale napriek tomu títo nemôžu nijakým spôsobom nahradiť úlohu vlastného pastiera spoločenstva veriacich farnosti, ktorým je práve farár. V krajných prípadoch, hoci ich kňazi odporúčajú i zapájajú intenzívnejšie a častejšie do vykonávania pastoračie vo farnosti, to ešte neznamená, že v týchto prípadoch ide o nejakú výnimku

v porovnaní s podstatným kritériom, ktorý tu už bol spomínaný a ktorý je jednoznačne deklarovaný v normatívne kánonického práva (porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 517 § 2). V takýchto prípadoch, ktoré sú v súčasnosti dosť aktuálne, interdikasteriálna exhortácia *Ecclesiae de mysterio*, ktorú som schválil špecifickým spôsobom, poskytuje bezpečné odporúčania, ktoré treba dodržiavať.

Pri vykonávaní riadenia farnosti farár nesie osobnú zodpovednosť; má si však poslužiť inštitúciami poradného charakteru, vytvorenými Kódexom kánonického práva (porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 536-537). Treba však zdôrazniť, aby tieto inštitúcie ostali verné svojmu účelu a ostali iba na báze poradenstva. **Preto sa treba vyhnúť akejkolvek forme, ktorá by si fakticky robila nárok nahradiť úlohu farára pri vykonávaní moci riadenia a jeho zodpovednosti, inštitúciou**, ktorá podľa Kódexu má iba poradný charakter. Ak by sa tak totiž stalo, zmenila by sa aj samotná štruktúra farskej komunity veriacich, čo je nemysliteľné.

Teraz obraciam svoju pozornosť s veľkou láskou a uznaním k všetkým farárom, roztrateným po mnohých farnostiach celého sveta, zvlášť k tým, ktorí nesú bremeno prvej evanjelizácie. S láskou ich povzbudzujem, aby pokračovali v tejto tak namáhavej, ale pre Cirkev prevzácnej úlohe. Odporúčam každému z nich, aby pri vykonávaní svojej každodennej pastoračnej práce sa utiekali a prosili o pomoc Pannu Máriu, našu Matku, aby sa s ňou usilovali žiť v hlbokom spoločenstve. Ako som napísal v liste kňazom pri príležitosti Zeleného štvrtka v roku 1979, **v služobnom kňazstve „existuje krásna a prenikavo pomáhajúca blízkosť Ježišovej Matky**“ (*List kňazom pri príležitosti Zeleného štvrtka roku 1979*, 11). Drahí bratia kňazi, keď slávime sv. omšu, vedľa nás stojí Matka Vykupiteľa, ktorá nás vovádza do tajomstva spasiteľnej obety svojho Božského Syna. Ad Jesum per Mariam (slov. Skrze Máriu k Ježišovi): toto nech je našim každodenným programom nášho duchovného a pastoračného života!

Ubezpečujem vás o svojich modlitbách a s pocitom vďaky každému z vás udeľujem svoje apoštolské požehnanie, do ktorého s radosťou zahrňam aj všetkých kňazov na celom svete.

Pôvodný text bol publikovaný v AAS 94 (2002), s. 213-217.

Z talianskeho originálu preložil doc. ThDr. ICLic. Ján Duda, PhD.

Na Pápežskú radu pre autentický výklad legislatívnych textov sa obrátili skupiny veriacich z niektorých národov, odvolávajúc sa na druhú časť predpisu kán. 1335 Kódexu kánonického práva, a ktorí žiadali kňazov, ktorí sa pokúsili o manželstvo (lat. *matrimonium attentatum*) o odlúženie sv. omše, s otázkou, či je dovolené veriacemu alebo skupine veriacich zo spravodlivej príčiny (lat. *iusta causa*) požiadať kňaza, ktorý sa pokúsil o manželstvo a nachádza sa v treste suspenzie *latae sententiae* (porov. kán. 1394 § 1 CIC), ak trest nebol vyhlásený, o vyslúženie sviatosti alebo sväteniny.

Táto Pápežská rada, po pozornom a zodpovednom štúdiu nastoleného problému, vyhlasuje, že žiadaný spôsob konania je úplne nelegitímny a uvádza k tomu nasledujúce poznámky:

1. Pokus o manželstvo vysvätenou osobou je ťažkým porušením povinností vyplývajúcich z klerického stavu (porov. kán. 1087 CIC a kán. 804 CCEO), a preto vytvára situáciu objektívnej nevhodnosti, aby takýto klerik vykonával pastoračnú službu podľa disciplinárnych požiadaviek Cirkvi. Tento skutok, okrem toho, že je podľa kánonického práva deliktom a klerik upadá do trestov uvedených v kán. 1394 § 1 CIC a kán. 1453 § 2 CCEO, automaticky spôsobuje aj iregularitu na vykonávanie úkonov moci posvätného stavu v zmysle kán. 1044 § 1, 3 a kán. 763 § 2 CCEO. Táto iregularita je trvalá, a teda nezávisí ani od prípadného odpustenia trestu.

„ŽENATÍ“ KŇAZI A SLÁVENIE EUCHARISTIE

Vyhlasenie Pápežskej rady pre výklad legislatívnych textov

Preto klerik, ktorý sa pokúsil o manželstvo, okrem prípadu vyslúženia sviatosti zmierenia veriacemu nachádzajúcemu sa v nebezpečenstve smrti, nemá dovolené vykonávať nijaký úkon vyplývajúci z jeho moci posvätného stavu, a teda ani slávenie sv. omše. Taktiež veriaci nemôžu legitímne žiadať klerika o takéto úkony z akéhokoľvek dôvodu, s výnimkou už spomínaného úkonu sviatosti zmierenia v nebezpečenstve smrti.

2. Naviac, aj keď trest ešte nebol deklarovaný – v takomto prípade sa pre dobro duší odporúča uskutočniť šetrenie skrátenou procedúrou pripravenou pre dokazovanie deliktov, ktorých existencia je istá (porov. kán. 1720 § 3 CIC) – nejestvuje spravodlivý a rozumný dôvod, ktorý by urobil legitímnu žiadosť veriaceho o takúto kňazskú službu, teda o slávenie sv. omše. Ak berieme do úvahy povahu tohto deliktu, ktorý nezávisle od svojich trestnoprávných dôsledkov spôsobuje aj objektívnu nevhodnosť vysvätenej osoby vykonávať služobnú pastoračnú službu, a tiež ak berieme do úvahy, že táto nelegitímna a delikventná situácia vysväteného služobníka je známa a vie sa o nej, chýbajú tu dôvody, ktoré v zmysle predpisu kán. 1335 CIC sa mohli považovať za spravodlivé (lat. *iusta causa*). Práva veriacich na duchovné dobro Cirkvi (porov. kán. 213 CIC a kán. 16 CCEO) sa musia vykladať tak, že tieto práva možno naplňovať a vykonávať iba v rámci noriem kánonického práva a pri ich rešpektovaní.

3. Čo sa týka klerikov, ktorí boli uvoľnení z klerického stavu v súlade s normou kán. 290 CIC a kán. 394 CCEO a uzavreli manželstvo po udelení dišpenzu od celibátu, ktorý im udelil rímsky veľkňaz, je známe, že majú zakázané vykonávať úkony vyplývajúce z moci posvätného stavu (porov. kán. 292 CIC a kán. 395 CCEO). Preto, okrem už spomínaného prípadu vyslúženia sviatosti zmierenia v nebezpečenstve smrti, nijaký veriaci ich nemôže legitímne požiadať, aby mu vyslúžil nejakú sviatosť.

Toto vyhlásenie Svätý Otec Ján Pavol II. dňa 15. mája 1997 schválil a nariadil, aby bolo zverejnené.

Vo Vatikáne 19. mája 1997

† Julián Herranz,
titulárny arcibiskup vertarský,
predseda

† Bruno Bertagna,
titulárny biskup drivastský,
sekretár

Pôvodný text bol publikovaný v AAS 90 (1998), s. 63.

Z talianskeho originálu preložil doc. ThDr. ICLic. Ján Duda, PhD.

NORMY „DE DELICTIS GRAVIORIBUS“

REZEROVANÉ KONGREGÁCII PRE NÁUKU VIERY

Svätý Otec Ján Pavol II. opäť sprísnil niektoré predpisy trestného kánonického práva. 30. apríla 2001 vydal Motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* (porov. AAS 93 (2002), s. 737-739), ktorým promulgoval *Normae de delictis reservatis* Kongregácii pre náuku viery.

Následne Kongregácia pre náuku viery 18. mája 2001 vydala dokument pod názvom *Epistula a Congregazione pro Doctrina fidei missa ad totius Catholicae Ecclesiae Episcopos aliosque Ordinarios et Hierarchas interesse habentes: de delictis gravioribus eidem Congregationi pro Doctrina fidei reservatis*, v: AAS 93 (2002), s. 785-788, ktorú podpísal prefekt Kongregácie kardinál Jozef Ratzinger a sekretár emeritný titulárny arcibiskup vercelský Tarsicio Bertone. Pápež Ján Pavol II. tento list schválil „in forma specifica“, čiže ho prijal za svoj dokument.

Špecifická úloha Kongregácie pre náuku viery

Kongregácia pre náuku viery pracuje v určitých presne určených prípadoch ako oprávdivý súdny tribunál: súdi delikty proti viere a mravom a po ich preukázaní vynáša kánonické tresty (tresty *ferendae sententiae*) alebo v prípade vopred vynesenej rozsudkov (tresty *latae sententiae*) ich zverejňuje (porov. *Pastor bonus*, čl. 52, v: AAS 80 (1988), s. 874).

Matéria

Matéria rezervovaných deliktov sa dotýka predovšetkým ochrany vysluhovania sviatostí, až na posledný z uvedených deliktov.

Najprv ide o štyri delikty proti Eucharistii: 1) kto eucharistiou zahodí, odnesie alebo uchováva so svätokrádežným cieľom (kán. 1367 CIC a kán. 1442 CCEO); 2) kto sa pokúsi o simuláciu slávenia sv. omše (kán. 1378 § 2, 1 CIC; kán. 1443 CCEO); 3) kto poruší zákaz a dopustí sa koncebrovanej sv. omše s cirkevnými služobníkmi, ktorí nemajú apoštolskú postupnosť, alebo dokonca neuznávajú sviatosť

kňazskej ordinácie (porov. kán. 908 a kán. 1365 CIC a kán. 702 a kán. 1440 CCEO); 4) konsekrácia len jednej z eucharistických spôsobov v rámci sv. omše a obidvoch spôsobov mimo slávenia sv. omše (kán. 927 CIC).

Nasledujú tri delikty spáchané proti sviatosti zmierenia: 1) rozhršenie komplica od hriechu proti šiestemu Božiemu prikázaniu (kán. 1378, § 1 CIC a kán. 1457 CCEO); 2) ak svedník navádza za okolnosti sviatosti zmierenia na hriech proti šiestemu Božiemu prikázaniu (porov. kán. 1387 CIC a kán. 1458 CCEO); 3) priame prezradenie svedného tajomstva (kán. 1388 CIC a kán. 1456 CCEO).

Napokon je tu jeden delikt proti dobrým mravom: ak sa klerik dopustí hriechu proti šiestemu Božiemu prikázaniu s osobou mladšou než 18 rokov (porov. kán. 1395 § 2 CIC).

Rozsah platnosti

Vyššie spomínané delikty sú rezervované Kongregácii pre náuku viery nielen vtedy, ak ich spáchajú členovia latinskej Cirkvi, ale v plnej miere sú záväzné aj na členov východných katolíckych cirkví. Výslovne to spomína Motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* Jána Pavla II. z 30 apríla 2001.

Trestná procedúra

Ak sa ordinár dopočuje, že pravdepodobne došlo k spáchaniu niektorého zo spomínaných deliktov, je povinný záležitosť preskúmať v rámci predbežného trestného skúmania (kán. 1717 CIC). Záležitosť má preskúmať ordinár osobne alebo prostredníctvom inej osoby, ktorej úlohou je diskkrétne zozbierať primeraný dôkazný materiál.

Ihneď potom má informovať Kongregáciu pre náuku viery, ktorej poskytnie kópiu zozbieraných dôkazných materiálov. Kongregácia môže zaujať dvojaký postoj: 1) začne proces proti delikventovi priamo na Kongregácii; 2) rozhodne, aby proces začal ordinár na miestnej úrovni a delikvent bude súdený miestnym súdnym tribunálom riadne podľa zákonov o penálnom procese.

Avšak apelačným tribunálom v takomto procese je vždy Kongregácia pre náuku viery a to ako tribunál druhej inštancie (v prípade, ak proces prebiehal na miestnej úrovni) alebo ako druhý turnus na Kongregácii (ak v prvej inštancii trestný proces prebiehal na Kongregácii).

Cieľom trestnej procedúry je oslobodiť podozrivého (ak sa dokáže, že delikt nebol spáchaný), alebo dokázať spáchanie deliktu a následne delikventa potrestať.

Premĺčanie

Premĺčanie je právnym inštitútom, na základe ktorého uplynutím zákonom stanovenej časovej lehoty zaniká právo vymáhať trestné skúmanie (premlčanie trestného činu) alebo aplikácie trestu (premlčanie potrestania). Spomínaná *Epistula* Kongregácie pre náuku viery z 18. mája 2001 spomína iba premlčanie trestného činu a to časovou lehotou 10 rokov. To znamená, že po uplynutí 10 rokov nie je možné začať proti podozrivému delikventovi penálny proces. Určitú výnimku tvorí delikt klerika z hriechu proti šiestemu prikázaniu s osobou mladšou než 18 rokov. V tomto prípade premlčanie sa začína počítať odo dňa, kedy maloletá osoba dovŕši 18. rok veku.

doc. ThDr. ICLic. Ján Duda, PhD.

Bibliografia

JOANNES PAULUS PP. II:
Litt. Ap. Motu proprio datae Sacramentorum tutela quibus Normae de gravioribus delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis promulgantur,
in: AAS 93 (2002) 377-379.

CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI:
Epistula a Congregatione pro doctrina Fidei missa ad totius Catholicae Ecclesiae Episcopos aliosque Ordinarios et Hierarchas quorum interest: de delictis gravioribus eidem Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis,
in: AAS 93 (2002) 785-788.

V. DE PAOLIS:
Norme de gravioribus delictis reservatis alla Congregazione per la Dottrina della fede,
in: *Periodica* 91 (2002) 273-312.

V PROCESSE MANŽELSKEJ NULITY

svedkov a svedkovia sa tiež často vyjadrujú veľmi opatrne, zdržanlivo a všeobecne. Sú aj prípady, v ktorých svedkov niet. Ako teda má sudca dospieť k morálnej istote?

Touto problematikou sa podrobne zaoberal Mons. Péter Erdő, biskup a známy maďarský kánonista v odbornom článku *Morálna istota v rozhodnutiach sudcu*; aktuálne problémy publikovanom v *Periodica de re canonica* 87 (1998), s. 81-104. Naším čitateľom sa pokúsime priblížiť nové možnosti, ktoré podľa spomínaného rektora Katolíckej univerzity v Budapešti dovoľuje nová kánonická legislatíva.

V úvode autor uviedol, že odborných článkov na tému morálnej istoty sudcu pri vynášaní rozsudku sa v poslednej dobe objavilo pomerne dosť. Dal som si tu námahu a narátal som 14 odborných článkov na túto tému, ktoré boli publikované v rôznych svetových rečiach, medzi ktorými nechýbal ani odborný článok kardinála Grocholewského v slovenskom preklade pod názvom *Morálna istota ako kľúč na čítanie noriem procesného práva*, Spišská Kapitula 1999.

Definícia morálnej istoty

Pri definícii morálnej istoty autor najprv zdôrazňuje, že pojem morálnej istoty bol prevzatý zo scholastickej filozofie a jasne sa vyprofiloval až v neskoršej scholastickej filozofii. Podľa autora prvým oficiálnym dokumentom, v ktorom bol použitý pojem „morálna istota“, bola inštrukcia *Sacra haec* Posvätnéj Kongregácie pre biskupov a rehoľníkov v roku 1880, publikovanej v ASS 13 (1884), s. 329. V súčasnej kánonickej vede sa všeobecne prijíma definícia morálnej istoty tak, ako ju definoval pápež Pius XII. vo svojom príhovore sudcom Rímskej rotý 1. októbra 1942: na jednej strane sa odlišuje od pravdepodobnosti tým, že vylučuje každú odôvodnenú a rozumnú pochybnosť a na druhej strane sa odlišuje od absolútnej istoty tým, že ponecháva absolútnu možnosť opaku. Jednou vetou: morálnou istotou je také rozhodnutie sudcu, proti ktorému chýba rozumný dôvod pochybovať! Morálna istota

nie je iba subjektívnym presvedčením sudcu, ale musí byť objektívne podložené dôkazmi uvedenými v súdnych spisoch (lat. *ex actis et probatis*).

Otvorené problémy

Ján Pavol II. vo svojom príhovore Rímskej rote dňa 4. februára 1980 potvrdil aktuálnosť definície morálnej istoty Pia XII. Príhovor bol publikovaný v AAS 72 (1980), s. 176. Ten istý pápež v príhovore sudcom Rímskej rotý dňa 26. januára 1984, ktorý bol publikovaný v AAS 76 (1984), s. 648, uviedol, že sudcovia majú významnú úlohu aplikácie práva na konkrétne prípady, avšak na základe správneho výkladu cirkevných zákonov. Pripustil však, že sú tu aj otvorené problémy (napr. kán. 1095, body 2-3 alebo kán. 1098), ktoré sú ponechané na jurisprudenciu Rímskej rotý, avšak nie na jej ľubovôľu, ale vždy v súlade s aplikáciou zásad výkladu legislatívneho textu.

Tri problémy a hľadanie odpovede

V závere odborného článku si Mons. Erdő postavil tri problémy, na ktoré hľadal odpoveď. Prvým problémom je rozpor medzi osobným poznáním sudcu a nedostatkom dôkazov v prospech nulity manželstva. Môže sa stať, že sudca je osobne presvedčený z mimosúdnych zdrojov, že manželstvo je skutočne neplatné (má o tom morálnu istotu), ale zo súdnych spisov táto morálna istota jednoducho nevyplýva, nie je dokázaná. Môže sudca vyhlásiť platnosť manželstva v rozpore so svojím svedomím? Tento problém autor rieši tradičnou zásadou, že sudca musí rozhodovať „*ex actis et probatis*“ a nie z poznatkov, ktoré má z mimosúdneho poznania, teda musí deklarovvať „*non constare nullitate in casu*“. Dodáva však, že isté garancie vidí v tom, že o kauze rozhodujú traja sudcovia (nie jeden) a že existuje možnosť apelácie, a napokon v kánonickom práve existuje princíp, že kauzy týkajúce sa stavu osôb nikdy sa nestávajú rozsúdenou vecou a súd sa môže znova nimi zaoberať (porov. kán. 1643 CIC).

Druhý problém je podobný prvému, ale tentoraz je to opačne: zo súd-

Nezriedka sa stane, že cirkevní sudcovia majú veľké ťažkosti pri skúmaní manželskej nulity. Stránky si predstavujú cirkevný proces dosť ľahkovážne a často odmietajú ísť do hĺbky dokazovania a ostávajú vo svojich výpovediach pri všeobecných a dôkazne málo presvedčivých formuláciách. Mnohí odmietajú zaťahovať do procesu dokazovania iných ľudí ako

nych spisov jasne vyplýva morálna istota o nulite manželstva, ale sudca z mimosúdneho poznania je morálne presvedčený o opaku. Takáto situácia môže vzniknúť z rôznych príčin: svedok sa bojí prísť svedčiť, ale sudca sa o jeho vyjadreniach dozvedel z mimosúdnych zdrojov, ktoré sú objektívne isté a nespochybniteľné. Čo má v takomto prípade sudca robiť? Môže vyhlásiť nulitu manželstva proti svojmu presvedčeniu, proti svojmu svedomiu? Aj tu, ako sa zdá, problém nie je uzavretý. Niektorí sú za to, že sudca musí rozhodnúť iba „ex actis et probatis“, iní sú toho názoru, že sudca nemôže vydať rozhodnutie proti svojmu svedomiu, ďalší navrhujú, aby sa sudca vzdal a nastúpil v procese ako svedok. Erdő určité riešenie vidí nie v škrupulóznom prístupe sudcov pri riešení manželských prípadov, ale v ich morálnej a právnickej odbornej pripravenosti. Sudcovia majú mať presné a hlboké poznanie kánonického práva, ale i jurisprudenciu Apoštolskej stolice.

Nové možnosti

Tretí problém, ktorý si Erdő nastolil, nie je ani tak problémom, ako skôr poukázaním na vhodné prostriedky, prostredníctvom ktorých sudca môže dospieť k morálnej istote

v rámci tých „nových možností“, ktoré mu poskytuje CIC z roku 1983 a ktoré môže využiť pri spomínaných ťažko dokazovateľných prípadoch. Súčasný kódex umožňuje dať plnú dôkaznú silu vyhláseniam stránok v spore, alebo dokonca aj jednej z nich, ak sa jej vyhlásenie zabezpečí a podoprie svedectvami vierohodnosti alebo dokonca inými indíciami a pomôckami (kán. 1536 § 2; 1679 CIC), ak nemožno získať iné dôkazy. Taktiež starobylý princíp „unus testis nullus testis“ sa ukazuje v značnej miere ako prekonaný nielen v jurisprudencii, ale aj v predpise kán. 1573 CIC. CIC 1983 dáva možnosť sudcovi hľadať dôkazy aj z vlastnej iniciatívy, a tak suplovať nečinnosť stránok kedykoľvek považuje za potrebné predísť nespravodlivému rozsudku (porov. kán. 1452 § 2 CIC). Dokonca v kauzách manželskej nulity po uvedení žalobného spisu sudca môže pokračovať ďalej aj z vlastnej iniciatívy (porov. kán. 1452 § 1 CIC). Sú to významné možnosti, ktoré poskytuje Kódex kánonického práva 1983 sudcom, aby mohli dospieť k morálnej istote a vylúčiť v maximálnej miere rozpor medzi ich svedomím a rozhodnutím „ex actis et probatis“.

V novom kódexe nedošlo k zmene definície morálnej istoty, ktorú musí

mať sudca pri vynášaní rozsudku, ale výrazne sa rozšírili možnosti a prostriedky, na základe ktorých sudca ľahšie môže dospieť k morálnej istote – uvádza v závere Mons. Erdő.

*Podľa talianskeho originálu spracoval
doc. ThDr. ICLic. Ján Duda, PhD.*

*Pôvodný článok: P. ERDŐ:
La certezza morale nella pronuncia del
giudice, problemi attuali, in: Periodica
de re canonica 87 (1998), 81-104.*

SLOVÁCI PRI REVÍZII KÓDEXU

Dňa 25. januára 2003 uplynie 20 rokov od promulgácie Kódexu kánonického práva Latinskej cirkvi. Na prácach revízie sa podieľali aj dvaja Slováci. Pápežský prelát Daniel Faltin pracoval v troch skupinách: De lege fundamentali Ecclesiae, De locis et temporibus sacris a De iure patrimoniali Ecclesiae. Za člena ho vymenoval pápež Pavol VI. v roku 1964. Mons. Ján Pásztor pracoval v skupine De iure patrimoniali Ecclesiae. Za člena komisie ho vymenoval pápež Pavol VI. v roku 1967.

Mons. Daniel Faltin sa narodil 27. apríla 1927 v Kurimanoch pri Levoči. Po maturite vstúpil k minoritom a filozofické štúdiá absolvoval v Brne. V roku 1950 ušiel za slobodou cez rieku Moravu. V roku 1951 bol vysvätený v Ríme za kňaza. Po ukončení doktorandského štúdia získal v roku 1955 doktorát z posvätnnej teológie na Pápežskej teologickej fakulte sv. Bonaventúru, v roku 1959 doktorát obojeho práva na Pápežskej lateránskej univerzite, v roku 1960 doktorát východného práva na Orientálnom inštitúte v Ríme a v roku 1964 získal diplom advokáta Apoštolského tribunálu Rota Romana. Od roku 1986 pracuje ako sudca Apoštolského tribunálu Rota Romana.

Mons. Ján Pásztor sa narodil 21. januára 1912 v Prievidzi. Teologické štúdiá ukončil v Prahe a v roku 1934 bol vysvätený za kňaza Nitrianskej diecézy. O tri roky neskôr v Prahe získal doktorát posvätnnej teológie. V roku 1942 na Právnickej fakulte Komenského univerzity v Bratislave získal doktorát z práva. Po nástupe komunistickej moci na Slovensku bol aj väznený. V roku 1953 už pôsobil v pastorácii a v rokoch 1955 až 1961 bol kancelárom Diecéznej kúrie v Nitre. Od roku 1963 bol generálnym vikárom nitrianskeho biskupa E. Nécseya, po jeho smrti kapitulným vikárom a od roku 1973 nitrianskym biskupom. Zomrel 8. novembra 1988 v Nitre.

ICDr. Róbert Brtko, CSc.

LICENCIA, DELEGÁCIA, FAKULTA

Licencia

V kánonickom práve nie vždy v dostatočnej miere rozlišujeme medzi „delegáciou“ a „licenciou“. V oboch prípadoch ide o „moc riadenia“, „právomoc“ (lat. *potestas regendi* alebo *jurisdictio*). V prípade „licencie“ subjekt vlastní potrebnú právomoc pre určitý právny úkon, ale má zákaz ju vykonávať bez povolenia kompetentnej cirkevnej vrchnosti. V praxi to znamená, že ak máme vykonať právny úkon viazaný „licenciou“, čiže dovolením kompetentnej cirkevnej vrchnosti, máme o dovolenie požiadať. V opačnom prípade nami vykonaný právny úkon je platný, ale nedovolený.

„Licencia“ teda nie je ničím iným, než dovolením použiť právomoc, ktorú vlastníme, máme.

Delegácia

Avšak v prípade „delegácie“ subjekt nemá právomoc pre určitý právny úkon. To znamená, že ak vykonáme právny úkon bez potrebnej právomoci, úkon bude neplatný. Ak cirkevný zákon v konkrétnom prípade vyžaduje udelenie právomoci, potrebujeme požiadať kompetentnú cirkevnú vrchnosť o „delegáciu“, nie o „licenciu“, lebo načo nám bude dovolenie použiť právomoc, ktorú nemáme. Úkon bude síce dovolený, ale nebude platný.

Fakulta

Kódex kánonického práva, okrem delegácie a licencie, pozná a používa aj slovo „fakulta“. Kán. 144 § 2 CIC spomína tri takéto „fakulty“: fakulta birmovať (kán. 882-883 CIC), spovedná fakulta (kán. 966 CIC) a fakulta asistovať pri manželstvách v mene Cirkvi (kán. 1111 § 1 CIC). Kódex Jána Pavla II. už teda nepozná názvy ako „spovedná jurisdikcia“ alebo „sobášna jurisdikcia“, ale namiesto nich používa názvy „spovedná fakulta“ a „sobášna fakulta“. K tejto zmene došlo preto, že na základe učenia II. vatikánskeho koncilu ide o veci, ktoré patria do rámca „posväcujúcej úlohy Cirkvi“ a klerik tieto právomoci nenadobúda cestou prijatia jurisdikcie, ale cestou prijatia príslušnej sviatosti posvätného stavu, čiže vysviackou. Napriek tomu, že pri udelení „fakulty“ ide len o určitý „typ“ udelenia dovolenia (birmovať, rozhrášovať alebo asistovať pri manželstvách), absencia tohto „dovolenia“ má dopad na platnosť úkonu posväcovania. De facto, kto vykonáva spomínané úkony bez potrebnej „fakulty“, principiálne vykonáva tieto úkony neplatne!

Problematika „supplet Mater Ecclesia“ - kán. 144 § 2 CIC

V tejto súvislosti vzniká otázka: ak kompetentná autorita Cirkvi udelí „licenciu“ tam, kde mala udeliť „delegáciu“, môžeme to chápať v tom zmysle, že spolu s licenciou udelila „implicitne“ aj delegáciu? Lebo veď možno oprávnené predpokladať, že načo by nám udelila dovolenie právomoc použiť, ak by ju nám „implicitne“ právomoc nedala?! A napokon je tu ešte „supplet Mater Ecclesia“ v zmysle kán. 144 CIC.

Táto otázka síce logiku má, ale odpoveď nie je taká jednoduchá. Jednotlivé administratívne úkony, medzi ktoré patrí aj „reskript“ (teda udelenie licencie“ alebo „delegácie“) sa má vykladať podľa vlastného významu slov (kán. 36 CIC). A slová tu majú presný význam: „licencia“ je dovolením bez dopadu na platnosť úkonu, „fakulta“ dovolením s dopadom na platnosť úkonu a „delegácia“ je udelenie právomoci, bez ktorej vykonaný úkon je neplatný. Len ťažko možno ospravedlniť tézu, že udelenie „licencie“ implicitne zahŕňa aj udelenie potrebných právomocí. Je pravdepodobné, že pri podrobnejšom skúmaní záležitosti by v takomto prípade sa rozhodlo (súdne orgány alebo administratívne orgány Cirkvi) v neprospech tejto tézy.

Napokon treba dodať, že existujú rozsudky Apoštolského tribunálu Rota Romana, ktoré jasne rozlišujú medzi „nevedomosťou“ (lat. *ignorancia*), čo je absencia povinnej znalosti, „neznalosťou“ (lat. *nescientia*), čo je absencia nep povinnej znalosti a „omylom“ (lat. *error*), čo je falošným odrazom objektívnej reality v rozume človeka, ktoré v konečnom dôsledku vyvoláva nesprávnu voľbu (lat. *falsum iudicium*). Napríklad istý rotálny rozsudok *coram Pompedda* z roku 1998 vyhlásil za neplatné manželstvo z dôvodu absencie kánonickej formy, pretože pri sobáši asistujúci kňaz nemal sobášnu fakultu. V zdôvodnení súčasný prefekt Najvyššieho tribunálu Apoštolskej signatúry uviedol, že vyššie uvedená téza ani „supplet Mater Ecclesia“ sa v danom prípade nedá aplikovať, lebo kňaz nevedel to, čo vedieť mal a konzekventne nevlastnil právomoci, ktoré vlastniť mal.

doc. ThDr. ICLic. Ján Duda, PhD.

COMMUNICATIO IN SACRIS

Do Druhého vatikánskeho koncilu bolo katolíkom zakázané zúčastňovať sa bohoslužieb v nekatolíckych cirkvách a bolo nemysliteľné prijímať v týchto cirkvách sviatosti (kán. 731 § 2 CIC 1917: *Vetitum est Sacramenta Ecclesiae ministrare haereticis aut schismaticis, etiam bona fide errantibus eaque petentibus, nisi, prius, erroribus reiectis, Ecclesiae reconciliari fuerint.*). Ekumenické právo, ktorého základ položil Druhý vatikánsky koncil, túto zásadu významne posunulo iným smerom.

Základná zásada aj dnes hovorí, že katolícki vysluhovatelia dovoľene vysluhujú sviatosti iba katolíckym veriacim a katolícki veriaci ich dovoľene prijímajú len od katolíckych vysluhovateľov (porov. kán. 844 § 1 CIC 1983, kán. 671 § 1 CCEO).

To znamená, že kým veriaci patriaci do Katolíckej cirkvi, Rímskokatolíckej i Gréckokatolíckej, môžu vzájomne slobodne prijímať sviatosti v oboch komunitách, čo je vlastne ovocie vzájomného spoločenstva, tá istá účasť katolíkov na sviatostiach iných kresťanských cirkví, ktoré nie sú v *communii* s katolíckou cirkvou, podlieha inej regulácii a podmienkam ktoré určujú cirkevné zákony. Za určitých mimoriadnych okolností je totiž katolíkom dovoľené prijímať niektoré sviatosti v nekatolíckych cirkevných spoločenstvách. Ide o tieto sviatosti: Eucharistiu, pokánie a pomazanie chorých.

Pri prijímaní týchto sviatostí v nekatolíckych spoločenstvách musia byť dodržané tieto podmienky: 1) musí nastať nevyhnutná situácia; 2) plynie z toho skutočný duchovný úžitok; 3) nehrozí nebezpečenstvo omylu alebo inderferentizmu, čiže nemôže vzniknúť názor, že všetko je jedno; 4) katolíkom je fyzicky alebo morálne nemožné dostať sa k vlastnému vysluhovateľovi; 5) nekatolícka cir-

kev, kde má katolík možnosť tieto sviatosti prijať, musí tieto sviatosti vysluhovať platne (porov. kán. 844 § 2 CIC 1983, kán. 671 § 2 CCEO).

Nie je bez zaujímavosti, že Katolícka cirkev v týchto ekumenických zásadách je dnes osamotená medzi ostatnými kresťanskými cirkvami. Čo sa týka interkomúnie medzi katolíckymi v zmysle uvedených zásad platných v Katolíckej cirkvi, ostatné nekatolícke cirkvi podobné predpisy nemajú, ba často vyhradzujú účasť na Eucharistii vysluhovanej vo vlastnej cirkvi len svojim veriacim. Kánonické právo Pravoslávnej cirkvi vyslovene zakazuje účasť na eucharistickej bohoslužbe a Eucharistii vysluhovanej vo vlastnej cirkvi nepravoslávny kresťanom (porov. Panafiotis I. Boumis, *Kánonické právo Pravoslávnej cirkvi*, Prešov 1997, s. 104). Dá sa preto povedať, že Katolícka cirkev sa v praktickej realizácii ovocia ekumenického dialógu kresťanských cirkví dostala najďalej.

Na druhej strane však práve táto terajšia neprístupnosť a uzavretosť mnohých kresťanských spoločenstiev vyzýva aj katolíkov k opatrnosti ak v prípade núdze žiadajú od nekatolíckych vysluhovateľov prijatie sviatosti v ich cirkvách (ED 124). Zvlášť katolícki kňazi majú mať na pamäti, že aj napriek otvorenosti Katolíckej cirkvi v ekumenickom dialógu nie je im dovoľené sláviť eucharistickú liturgiu spoločne s nekatolíckymi spoločenstvami. Táto zásada vyplýva zo skutočnosti, že spoločné liturgické slávenie a prijímanie Eucharistie s nekatolíckymi spoločenstvami je završením procesu nájdenia hľadanej jednoty. Je totiž viditeľným znakom spoločenstva viery, bohoslužby a spoločného života Kristovej cirkvi. K tomuto cieľu však vedie ešte ďaleká cesta (ED, 104e).

ICLic. František Čitbaj

INŠTITÚT UTRISQUE IURIS

PÁPEŽSKEJ LATERÁNSKEJ UNIVERZITY V RÍME

Pápežská lateránska univerzita v Ríme vznikla v roku 1959 rozhodnutím pápeža Jána XXIII., ktorý povýšil Lateránske ateneum na Pápežskú univerzitu (Ateneum založil pápež Klement XIV. v roku 1773 pri Rímskom kolégiu pre klerikov Ríma pri Rímskom kňazskom seminári). Pri založení malo ateneum iba dve fakulty: filozofickú a teologickú.

Inštitút Utrisque iuris pri tomto ateneu založil pápež Pius IX. v roku 1853 v budove sv. Apolinára, kde sa dodnes nachádza (je to pri Lateránskej bazilike). Inštitút má dve fakulty: Fakultu kánonického práva a Fakultu civilného práva. Ide svojím spôsobom o ojedinelé štúdium na celom svete, lebo predmety z kánonického a civilného práva sa značne prelínajú a vytvárajú u študentov dobrý základ pre právnu kultúru tak z oblasti rímskeho, kánonického, ako aj civilného práva. Inštitút poskytuje tieto akademické stupne: licenciát (v školskom systéme na Slovensku by sme mohli licenciát prirovnáť k malému doktorátu) a doktorát (tento doktorát by sme na Slovensku mohli prirovnáť k veľkému doktorátu) z civilného práva na Fakulte civilného práva, ktoré uznáva aj Talianska republika; licenciát a doktorát z kánonického práva na Fakulte kánonického práva a licenciát a doktorát „utrisque iuris“, ktorý sa dosiahne prednáškami, skúškami a písomnými prácami na oboch fakultách kombinovaným spôsobom v súlade so študijným poriadkom Inštitútu „Utrisque iuris“.

ICLic. Miloš Pekarčík

**Človek jemných a ušľachtilých spôsobov,
presný a cieľavedomý vo vyjadrovaní.
Absolvent teologických štúdií v Bratislave,
právnických na Gregoriáne v Ríme.
Vzdelával sa pri jednom z najlepších odborníkov
na manželské právo (Urbano Navarrete).
Profesor kánonického práva na RKCMBF
v Bratislave a súdny vikár Bratislavsko-trnavskej
arcidiecézy. ICDr. Stanislav Zvolenský.
Jemu položil náš časopis
zopár otázok ako prvému.**

Na fotografii ICDr. Stanislav Zvolenský (vľavo)
a páter Urbano Navarrete (vpravo).

ROZHOVOR

STANISLAV ZVOLENSKÝ

**Hneď na úvod: prečo právo?
Ako ste sa k nemu dostali?**

K právu som mal určitý vzťah už počas môjho štúdia na gymnáziu. Pokladal som ho intuitívne za zaujímavú disciplínu. V poslednom ročníku na gymnáziu som si vybral spomedzi voliteľných predmetov „Základy československého práva“. Keď som potom už ako kňaz v roku 1990 dostal možnosť študovať v zahraničí, rozhodol som sa na odporúčanie pána biskupa Fila, ktorý mi povedal: „Bude to pre diecézu užitočné“ študovať kánonické právo.

**Môžete sa s nami podeliť o svoje zážitky
a pocity zo štúdia v Ríme? Čo vám dali
a ako ste vnímali profesorov Gregoriány?**

V Ríme som študoval pomerne dlho a zážitkov a rozličných pocitov je naozaj veľa. Do popredia sa dnes s odstupom času dostávajú zážitky univerzálnosti Cirkvi, keď som na univerzite stretal študentov z najrozličnejších častí sveta, potom aj poznanie, že aj my zo Slovenska máme svoje miesto v tejto univerzálnej Cirkvi. Medzi silné zážitky patrí aj možnosť pohybovať sa po miestach, po ktorých kráčali mnohí veľkí svätci a mnohí veľkí učenci našej Cirkvi. Moje štúdium v Ríme mi prinieslo veľa nových vedomostí, možnosť poznať niečo z kánonického právneho chápania Cirkvi, poskytlo mi možnosť učiť sa skromnosť pri konfrontácii s mnohými vynikajúcimi odborníkmi v kánonickom práve. O profesoroch na Gregoriáne by som povedal snáď aspoň toľko, že popri tom, že som sa mohol od nich veľa naučiť, mal som zážitok aj ich skromnosti a priateľského správania sa k študentom.

**Možno to bude ťažká otázka, ale v čom vidíte
najväčší rozdiel medzi profesormi Gregoriány
a našimi profesormi na teologických fakultách?**

Najzreteľnejší rozdiel medzi profesormi na Gregoriáne a medzi našimi profesormi vidím v tom, že profesori na Gregoriáne sú ľudia, ktorí mali a majú možnosť cez dlhé roky venovať sa výlučne svojej úlohe vysokoškolského učiteľa a vedca, čo samozrejme práve tými rokmi prináša zreteľný rozdiel voči nám, ktorí vyučujeme na našej fa-

kulte a v našich seminároch. Samozrejme, ich vysoká špecializácia im prináša možno aj určité obmedzenie, iste majú menší kontakt s konkrétnou pastoráciou vo farnostiach, hoci som mal možnosť pozorovať, ako viacerí z nich využívajú príležitosti vypomáhať v sobotu a v nedeľu vo farnostiach. Pokladám však za veľmi užitočné, že sa môžu venovať naplno svojej vedeckej a učiteľskej činnosti. Pre našich profesorov je zasa určitou výhodou, že prežívajú na vlastnej koži, ako sa dá uplatňovať náuka Cirkvi v konkrétnom prostredí. A potom mám veľmi peknú skúsenosť s profesormi Gregoriány, všimol som si totiž na nich zaujímavý mechanizmus, že totiž, čím viac vedeli, čím boli väčšími odborníkmi, tým viac boli skromnejšími.

Čo vám dalo štúdium jurisprudencie?

Na Gregoriáne jestvuje možnosť pre absolventov licenciátskeho štúdia kánonického práva urobiť si ešte jedno-ročnú špecializáciu na prácu v kánonickom súdnictve, čiže ide o spomenuté štúdium jurisprudencie. Dostal som možnosť zaoberať sa hlbšie predovšetkým každým z možných titulov nulity manželstva pre defekt alebo z nedostatku manželského súhlasu. Pomohlo mi naučiť sa študovať rotálne rozhodnutia, analyzovať argumentáciu rotálnych sudcov, ktorá má byť vzorom pre všetky cirkevné súdy. Mal som možnosť počuť vysvetlenia skutočne tých najväčších odborníkov v cirkevnom súdnictve. Som veľmi vďačný, že som mal možnosť absolvovať toto štúdium jurisprudencie.

**Páter Urbano Navarrete je v Cirkvi „pojmom“
predovšetkým v oblasti manželského práva.
Čím vás obohatil a ktoré jeho životné „kréda“
ste prijali za svoje aj vy?**

Páter Urbano Navarrete je „pojmom“ v oblasti kánonického manželského práva aj preto, lebo svojimi prácami a svojimi konkrétnymi návrhmi zásadným spôsobom prispel k formulácii viacerých kánonov v súčasnom kánonickom manželskom práve, predovšetkým v oblasti manželského súhlasu. Mal som nenahraditeľnú možnosť učiť sa od neho, lebo bol mojim školiteľom pri licenčnej

práci, v ktorej som sa venoval problematike manželského súhlasu získaného podvodom podľa kánona 1098 a bol mojím školiteľom pri doktorskej práci, v ktorej som sa venoval manželskému súhlasu danému na základe omylu vo vlastnosti priamo a zásadne chcenej podľa kánona 1097 § 2. Spomínam konkrétne tieto moje práce preto, lebo sa týkajú kánonov, do formulácie ktorých zásadným spôsobom zasiahol práve P. Urbano Navarrete a nakoniec zákonodarca, čiže Svätý Otec, pri promulgácii Kódexu v podstate odsúhlasil formulácie navrhnuté týmto vynikajúcim odborníkom. Obdivoval som a dodnes obdivujem jeho skromnosť, široký záber vo vzdelaní (okrem doktorátu z kánonického práva mal doktorát z filozofie a aj teológie). Zostala mi hlboko v pamäti jeho veľká túžba po pravde, trpezlivosť a pokora v práci so študentmi, ľudský vzťah ku každému študentovi. Na týchto jeho vynikajúcich vlastnostiach som sa veľmi povzbudil a snažím sa ich aspoň trochu napodobniť.

Myslíte si, že štúdium kánonického práva obohatilo aj váš duchovný život a obzor?

Štúdium kánonického práva naisto obohatilo môj duchovný život. Musím pripomenúť, že som spoznal viacerých vynikajúcich odborníkov v kánonickom práve, ktorí boli zároveň aj hlboko nábožní. Zároveň som sa naučil, že, nakoľko kánonické právo často konfrontuje jednotlivca s ľudskou slabosťou, o to viac je nevyhnutné osvieženie a posilnenie v modlitbe. Kánonické právo stojí na základoch Svätého písma, a teda na základoch hlbokého vzťahu k Bohu. Nie je možné správne chápanie kánonického práva bez duchovného života.

Mohli by ste predložiť „svoju víziu“ štúdia kánonického práva na teologických fakultách? Čo by ste ponechali, prípadne zmenili?

Ak si dovoľím hovoriť o dajakej mojej „vízii“ štúdia kánonického práva na teologických fakultách, tak v podstate musím najprv povedať, že môj pohľad vzťahujem na naše slovenské podmienky. Želal by som si na Slovensku odborníkov, ktorí sa venujú naplno kánonickému právu a nie sú zaťažení inými povinnosťami, a ktorí sa špecializujú v niektorej oblasti kánonického práva. Takto by sa mohlo aj skvalitniť štúdium kánonického práva na teologických fakultách na Slovensku. Želal by som si, aby na Slovensku vznikol Inštitút kánonického práva a bolo možné získať aspoň licenciát kánonického práva.

Ste súdnym vikárom najväčšej diecézy na Slovensku. Povedzte nám niečo o tejto práci a vôbec o práci vami vedeného súdu.

Súdnym vikárom Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy som jeden rok. Naš Metropolitný tribunál v Trnave uplatňuje svoju súdnu právomoc predovšetkým v oblasti vyhlasovania právnej skutočnosti o dokázanej alebo nedokázanej nulite manželstva. Je to práca, ktorá vyžaduje osobitne aj správny duchovný život, lebo sa neustále stretávame s manželstvami nešťastnými, je to duchovná záťaž, lebo nevyhnutne stojíme zoči-voči hriechom najrozličnejšieho druhu a ľudskej slabosti veľkých hĺbok. O niektorých nešťastných manželstvách s pokorou pred Pánom Bohom aj vyhlásime, že ich nulita je dokázaná. Vtedy aspoň niektoré bremená spadnú z pliec dotknutých ľudí a to sú radostné skutočnosti. Vo väčšine prípadov však sudcovia neprídu k morálnej istote o dostatočných dôkazoch nulity manželstva. Vtedy zostáva kladnou skutočnosťou aspoň to, že stránky počas procesu naisto lepšie a hlbšie

spoznali svoju zložitú a bolestnú osobnú situáciu, čiže dúfame, že celý proces im prispel k pokroku v duchovnom živote. Naš Metropolitný tribunál v Trnave sa nachádza v osobitnej situácii, lebo naša arcidiecéza je najväčšia, patrí sem aj hlavné mesto Bratislava, kde asi najviac prúdia aj myšlienky opačné nášmu katolíckemu presvedčeniu. V posledných rokoch prichádza na náš tribunál priemerne okolo 40 nových žiadostí o vyhlásenie nulity manželstva. Máme aj pomerne dosť nevyriešených káuz z minulých rokov. V priemere ukončíme na našom súde za jeden rok asi 45 káuz, ale budeme potrebovať ešte pomerne veľa času, kým vyrovnáme deficit z minulých rokov.

Ako odborník iste máte vyprofilovaný pohľad na miesto cirkevnej justície v štruktúrach Cirkvi. Môžete sa k tomu vyjadriť? Prípadne zvlášť o situácii na Slovensku?

Jednoducho odpoviem, že cirkevná justícia jestvuje preto, aby bol činný a účinný organizmus Cirkvi. Nie je možný život celej štruktúry Cirkvi bez systému noriem, ktoré poskytujú vymedzenie platnosti kánonických právnych úkonov, pre život Cirkvi je potrebná určitá istota, do komplexu tejto istoty patrí aj právna istota. Právna istota zasa spätne spočíva na systéme kánonických noriem. Čo sa týka cirkevnej justície na Slovensku, myslím, že vzrastajúce kánonické vedomie nevyhnutne prináša a prinesie úžitok v tom, že cirkevné štruktúry, predpokladané v Kódexe, budú činné a účinné vo svojej činnosti, ba že ich účinnosť bude ešte väčšia. Preto pokladám za dôležité kroky dopredu všetko to, čo rozširuje poznatky o kánonických právnych normách. Myslím, že v tomto nastal na Slovensku v poslednom období veľký pokrok. Zároveň však si myslím, že naše súčasné poznanie v oblasti kánonického práva je už dostatočné aspoň v tom zmysle, aby sme si aj sami všimli viaceré nedostatky a rezervy, ktoré máme a snažili sa ich odstrániť aj bez toho, aby nás na to upozorňovali iní.

Ako vnímate prácu a činnosť Slovenskej spoločnosti kánonického práva, ktorej ste členom? Čím vás toto členstvo obohacuje?

Najzákladnejšou zásluhou Slovenskej spoločnosti kánonického práva je organizovanie Sympózií kánonického práva, ktoré majú naozaj veľký význam pre zdokonaľovanie kánonického právneho vedomia na Slovensku. V tom zmysle som Slovenskej spoločnosti kánonického práva vďačný a veľmi oceňujem spomenutý prínos. Čo sa týka mňa osobne, som rád, že ma táto spoločnosť prijala za svojho člena. Verím však, že by Slovenská spoločnosť kánonického práva mohla priniesť ešte väčší osov pre Slovensko a dúfam, že sa to aj podarí. Zo srdca jej to želim.

Čo by ste zaželeli Cirkvi na Slovensku, čo cirkevným právnikom a čo sebe samému?

Všetkým cirkevným právnikom želim na prvom mieste stáť Božiu pomoc. Želám im, aby si zachovali osobný vzťah k Pánu Bohu. Želám si, aby sa všetci v Cirkvi snažili zachovať normy Kódexu kánonického práva, ak tak budeme robiť, nebudeme strácať sily na spory. A keď už vzniknú sporné situácie, aby sme sa cez ne dostali k hlbšiemu poznaniu pravdy a spravodlivosti. To všetko si prajem aj pre seba samého. A na doplnenie si želim, aby sme mali nových múdrych kánonistov, ktorí nás všetkých budú obohacovať svojim zmyslom pre spravodlivosť v duchu evanjelia.

Za rozhovor ďakuje ICLic. Jozef Skupin

POSTUP PRI PRELOŽENÍ A ODVOLANÍ FARÁRA

Zenon Grocholewski

Súčasný kardinál, prefekt Kongregácie pre katolícku výchovu, od roku 1972 pracoval na rôznych postoch na Apoštolskej signatúre v Ríme. Dlhé roky pôsobil aj ako profesor na Fakulte kánonického práva Pápežskej Gregorovej univerzity. Problematiku procedúry prekladania a odvolávania farárov pozná nielen teoreticky, ale predovšetkým prakticky z práce na Apoštolskej signatúre. Preto ide o dielo významnej hodnoty. Profesor J. Krukowski z Lublina v recenzii tohto diela napísal, že by sa žiadalo, aby táto štúdia bola publikovaná aj v poľštine.

Serafín, Bratislava 1997, 94 strán

NÁČRT PRÁVNEJ EKLEZIOLÓGIE

Ján Duda

Komentár k druhej knihe Kódexu kánonického práva Jána Pavla II. Kniha poskytuje predovšetkým základnú terminológiu týkajúcu sa usporiadania Katolíckej cirkvi na tejto zemi. Ide o pojmy, ktoré sa v Cirkvi bežne používajú, majú svoj presný a ustálený obsah, avšak ktorým značná časť veriacich i kléru málo rozumie a často ich aj nepresne používa. Prínosom knihy je náčrt historického vývoja niektorých cirkevných právnych inštitútov.

Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, Spišské Podhradie 2002, 318 strán

SYMPÓZIÁ KÁNONICKÉHO PRÁVA NA SLOVENSKU V SPIŠSKOM PODHRADÍ - SPIŠSKEJ KAPITULE V ROKOCH 1991-2000

Peter Holec

Štúdia je prehľadom medzinárodných sympózií kánonického práva, ktoré v roku 1991 začali v Bratislave a od roku 1992 až 2000 pokračovali v Spišskom Podhradí. Podáva obraz o priebehu sympózií, prednáškach, prednášateľoch i obsahu jednotlivých zborníkov, ktoré vychádzali pod názvom *Ius et iustitia*.

Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, Spišské Podhradie 2001, 44 strán

IUS ET IUSTITIA. ACTA X. SYMPOSII IURIS CANONICI ANNI 2000

zostavil Peter Holec

Zborník prednášok zo sympózia kánonického práva. Po odbornej stránke sú najdôležitejšie prednášky (Serrano, Geringer, Grocholewski, Pieronek, Fronc, Figel', Lipšic, Graubner, Faltin). Ide o zručné mená a naslovovzatých odborníkov, ktorí zastávajú významné posty v cirkevných vatikánskych štruktúrach i štruktúrach Slovenskej republiky.

Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, Spišské Podhradie 2002, 280 strán

doc. ICDr. ThDr. František Dluhoš, PhD.

Zodpovedný redaktor: ICLic. Jozef Skupin. Redakčná rada: doc. ThDr. ICLic. Ján Duda, PhD.; doc. ICDr. ThDr. František Dluhoš, PhD.; ICDr. Róbert Brtko, CSC.; ICLic. Miloš Pekarčík. Grafická úprava: Mgr. Marián Jabrocký. Jazyková spolupráca: Mgr. Agnesa Buríková. Vydáva Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, Spišská Kapitula 12, 053 04 Spišské Podhradie pre Cirkevný súd Spišského biskupstva. Adresa redakcie: Cirkevný súd Spišského biskupstva, Spišská Kapitula 14, 053 04 Spišské Podhradie, tel. 053/4541214, fax 053/4699214, e-mail: tribunal@stonline.sk. Cenzor: ThDr. Alojz Frankovský, PhD. Imprimatur: Mons. prof. ThDr. František Tondra, spišský diecézny biskup zo dňa 8. 11. 2002, prot. č. 227/2002. Registračné číslo: MK SR 2893/2000, ISSN 1336-1600, EAN 9771336160003 01. Tlač: Tlačiareň Kežmarok.